

Tradiția Călușului în Teleorman

Neobositul cercetător Stan V. Cristea a publicat recent o nouă ediție, revăzută și adăugită, a volumului *Tradiția Călușului în județul Teleorman. De la ritual la spectacol* (Ed. Aius, Craiova, 2020, 428 p. + LX pl. cu ilustr. + 2 h), editat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman. Lucrarea rămâne în continuare prima și singura monografie dedicată tradiției Călușului, abordat ca fenomen cultural emblematic pentru județul Teleorman.

Studiul etnologic pe care Stan V. Cristea îl aplică asupra Călușului din Teleorman, ca obicei și ca spectacol, este important și util atât sub aspectul contribuției la mai buna cunoaștere a spiritualității teleormănene, cât și din perspectiva etnologiei românești în general, care găsește în această carte informații extrem de prețioase pentru aprofundarea cercetării obiceiului Călușului, care încă s-a mai practicat până de curând în unele sate din județ, deși într-o formă oarecum alterată.

După cum precizează autorul, Călușul din Teleorman a fost observat și cercetat, în timp, de către mai mulți etnologi și etnografi (Harry Brauner, Constantin Brăiloiu, Gheorghe Vrabie, Horia Barbu Oprișan, Anca Giurchescu, Gail Kligman), fără a se ajunge la un studiu monografic. Există, totuși, unele semnalări parțiale, în diferite lucrări publicate în diferite volume, în reviste de specialitate

sau de cultură ori în presa centrală și locală. Există, apoi, în câteva lucrări de specialitate - „Călușarii” (1969) și „Monografia folclorică a Teleormanului” (1971), de Horia Barbu Oprișan, „Călușul. Transformări în ritualul românesc” (1981, tradusă în 2001), de Gail Kligman și „Călușul. Istorie și documente” (2003) de Ion Ghinoiu -, analize sau descifrări parțiale. Se cuvenea așadar ca un studiu monografic complex să pornească de la aceste acumulări de informații și interpretări, spre a mijloci o cunoaștere aprofundată a tradiției Călușului teleormănean.

Pe baza unei bogate bibliografii de specialitate, întregită cu cercetări de arhivă și de teren, cu informații din presa locală ori de la foști călușari, coregrafi și animatori culturali, inclusiv pe baza observării obiceiului la Beuca (în 2008 și 2010), Saelele (în 2008), Plopi-Beuca (în 2010) și Merișani-Băbăița (în 2016), Stan V. Cristea a reușit să pună în evidență câteva aspecte importante.

În primul rând, autorul este preocupat să sublinieze evoluția istorică a obiceiului Călușului în Teleorman și să identifice localitățile în care acesta s-a perpetuat prin ani, în perioada 1840-2020 (în total, 136 de localități).

În al doilea rând, autorul insistă cu lux de amănunte și cu acuratețe științifică pe reliefarea și analizarea structurii morfologice specifice a obiceiului Călușului în Teleorman,

STAN V. CRISTEA

TRADIȚIA CĂLUȘULUI ÎN JUDEȚUL TELEORMAN

DE LA RITUAL LA SPECTACOL

care este în fond un colind, respectiv: *Ceata Călușului* (Mutul, Vătaful, Călușarii, Stegarul, Lăutarii, Alaiul); *substitutedele* (Ciocul și Steagul), *recuzita rituală a Călușului* (Masca, Falusul, Sabia și Biciul Mutului, Bețele și Zurgălăii călușarilor) și *leacurile pentru apărarea de boli și tămăduirea acestora* (pelinul, usturoiul ș.a.); *Ritualul Călușului* (cu Legarea Steagului și Jurământul călușarilor, Colindul sau Jocul Călușului, Spargerea Călușului).

În același timp, autorul prezintă procesul destrukturării obiceiului Călușului în Teleorman în perioada 1935-2020, insistând mai ales asupra prezentării acestuia în diferitele spectacole și festivaluri cultural-artistice din județ și din țară.

În context, sunt puse în evidență particularitățile obiceiului Călușului în Teleorman, întărind acest lucru și prin alăturarea unui corpus al descrierilor Călușului jucat în unele localități din județ.

Toate aceste informații sunt dublate de o bogată ilustrație (60 de planșe color, cu 123 de fotografii). Încât, putem spune că noua ediție reprezintă cu adevărat o monografie ce cuprinde aproape tot ce se putea aduna la ora actuală despre Călușul din Teleorman.

Studiul lui Stan V. Cristea nu și-a propus să avanseze idei și soluții pentru strategii de salvare, revitalizare și păstrare a obiceiului Călușului în Teleorman, dar realizează o radiografiere exactă a ceea ce a însemnat și mai poate să însemne Călușul în acest județ, oferind astfel argumente pentru acțiuni ce pot salva obiceiul de la pieirea lui definitivă în această zonă, unde a avut o prezență atât de semnificativă.

Iuliana Mirela Cârnu,
Consilier - CJCPCT Teleorman